

การออกแบบและพัฒนาต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญา
ด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ

**Design and Development of Community Product Prototype from Wisdom
Heritage – Tai Dam Alphabets**

รุจิราภา งามสระคู , อะเคื้อ กุลประสูติติก,
วนนท์ รักศิริพงษ์ และ สุพจน์ พรหมพยัคฆ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

**Rujirapha Ngamsakoo, Akua Kulprasutidilok,
Vanont Ruksiriphong and Supoj Prompayuk**
Phranakhon Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail:rujirapha@pnru.ac.th

บทคัดย่อ

ไทยทรงดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในไทยที่มีภูมิปัญญาด้านภาษาเป็นเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ชาวไทยทรงดำตำบลบ้านดอน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี มีการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาด้านการพูดภาษาไทย โดยเป็นภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารระหว่างกันแต่แทบจะไม่มีผู้เขียนภาษาไทยได้ หากขาดการอนุรักษ์และฟื้นฟูจะมีการสูญเสียบทกทางวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การออกแบบและพัฒนาต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำจึงเป็นรูปแบบหนึ่งในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษามรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ 2) นำมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำมาออกแบบสินค้าชุมชน และ 3) ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อต้นแบบสินค้าชุมชน กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 36 คน ได้แก่ ผู้ครองมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำด้านวัฒนธรรม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเยาวชน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง 2) กลุ่มผู้บริโภค จำนวน 495 คน ได้แก่ คนรุ่นใหม่วัยทำงาน วัยผู้ใหญ่ และผู้สนใจในผลิตภัณฑ์ ได้มาจากการสุ่มแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ แบบสอบถามความพึงพอใจ การดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอนคือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ และจัดสนทนากลุ่ม 2) การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชน 3) การประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงพรรณนา

* วันที่รับบทความ : 8 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 16 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 18 กุมภาพันธ์ 2566

ผลการวิจัย 1) ด้านการอ่านและเขียนอักษรไทดำมีผู้อ่านและเขียนได้อยู่จำนวนน้อย พบในผู้สูงอายุ และกลุ่มอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมจากสมาคมไทดำ (ประเทศไทย) จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมอันดี อาจสูญหายไป เนื่องจากบันทึกจดหมายเหตุต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นหนังสือภาษาไทย การสืบทอดวัฒนธรรมจึง เป็นเรื่องเร่งด่วนจากกลุ่มผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมที่กำลังจะหายไป 2) ผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชน จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ คือ พวงกุญแจตัวอักษรไทดำ นาฬิกาตัวอักษรไทดำ กระเป๋าผ้า หมอนตัวอักษรไทดำ และเสื้อ 3) ความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกประเภท

คำสำคัญ การออกแบบ; ตัวอักษรไทดำ; สินค้าชุมชน; มรดกภูมิปัญญา

Abstracts

The Tai Song Dam was one of the ethnic groups in Thailand with unique linguistic wisdom and cultural heritage inherited from their ancestors. In Ban Don Sub-district, Uthong District, Suphanburi Province, Tai Song Dam people have inherited their wisdom heritage – Tai Dam language speaking. The language was used for communication among them, but there is almost no one who can write the alphabets. Without preservation and restoration, there will be in inevitable loss of language and cultural heritage. The Design and Development of Community Product Prototype from Wisdom Heritage – Tai Dam Alphabets was therefore a form of preservation and restoration Tai Dam language

The objectives of this research were to study the community product prototypes from wisdom heritage – Tai Dam alphabets to design the community products from those alphabets and to study the consumers' satisfaction with the community product prototypes. The samples were divided into 2 groups. The first group was 36 key informants: including, wisdom heritage owners, cultural leaders, community enterprises, and youth groups which were selected by using purposive sampling. The second group was 495 consumers: including, working age people, adults, and people who are interested in the products which were selected by using convenience sampling. The research instruments were an interview guidelines and a satisfaction questionnaire. The Research methodology consisted of 3 stages: 1) Data Collection – by the interview and focus group, 2) Design and Development of Community Product Prototypes, and 3) Satisfaction Assessment of Community Product Prototypes. The data were analyzed using content analysis and descriptive statistics.

The research results were found that 1) in terms of reading and writing Tai Dam characters, few people can read and write those. This was found only in the elderly and a group of volunteers trained by the Tai Dam Society (Thailand) which is one of the reasons that may lead to the disappearing culture. Since the books or journals are written in Tai Dam, the cultural inheritance should be taken as an urgent matter by the cultural inheritance group. 2) In addition, there were 5 product prototypes: keychains with Tai Dam alphabets, clock with Tai Dam alphabets and numbers, fabric bags, pillows with Tai Dam alphabets, and shirts. 3) The overall satisfaction with the community product prototypes was at a high level in all aspects.

Keywords: Design; Tai Dam Alphabets; Community Product Wisdom Heritage

บทนำ

ในโลกปัจจุบันภาษาต่างๆได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภาวะการดำรงอยู่ของการใช้ภาษา กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการใช้ภาษาเช่นกัน บางภาษาแทบจะสูญหายไปจากชีวิตประจำวันและอยู่ในภาวะวิกฤตรุนแรงใกล้สูญ เช่น ของ กะชอง ชัมเร ชูอง มลาบรี เกนชีว ญ้อ กุร โซ ลัวะ ละว้า อิมปี บิซู อูร์กละโวย และมอเกลิน (Suwilai Premssirat, 2007 : 83) ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการที่สำคัญ คือ จากการใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาราชการ ส่งผลให้การสื่อสารในระบบสำคัญของไทย เช่น ระบบการศึกษา การเผยแพร่ข้อมูลของสื่อมวลชน ล้วนใช้ภาษาไทยเท่านั้น ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ลดการใช้หรือเลิกใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง หากขาดการอนุรักษ์และฟื้นฟูจะมีการสูญเสียภาษาและสูญเสียมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มีการศึกษาเพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษาในรูปแบบต่าง เช่น มยรี ถาวรพัฒน์ (2557 : 62-64) ศึกษาการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เลอเวือะ(ละว้า) บ้านป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยการจัดการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาในโรงเรียน การสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาเลอเวือะ และการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาภาษาเลอเวือะ การศึกษาของกุมารี ลาภาภรณ์ ศิริเพ็ญ อังสิทธิ์ พูนพร (2560 : 9-12) เรื่องการฟื้นฟู และภูมิปัญญาท้องถิ่น “ชุมชนสี่กลุ่มชาติพันธุ์” ในจังหวัดสกลนคร คือ กลุ่มโซ่ (ทะวืง) ภูไท ญ้อ และลาว พบว่ามีโครงการวิจัยในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา ในรูปแบบต่างๆ เช่น โครงการ “การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา ประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยโซ่ (ทะวืง) ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร” โครงการ “แนวทางการพัฒนาภาษาโซ่ (ทะวืง) จากชุมชนเข้าสู่ระบบโรงเรียน ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร” โครงการ “แนวทางการสร้างศูนย์การเรียนรู้ภาษา-วัฒนธรรมชุมชน ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร” โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายของรัฐส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่เน้นการรวมศูนย์กลางโดยไม่คำนึงถึงบริบทแวดล้อมของชุมชน ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากนโยบายการศึกษาที่เด็กทุกคนต้องเรียนเหมือนกัน การศึกษาของพระมหาดานกร กิตติปัญญา(สร้อยศรี)(2561 : 199-208) เรื่อง การอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทยถิ่นของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการรวบรวมจัดทำพจนานุกรมภาษาไทยถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาหน่วยงานของรัฐ โรงเรียน องค์กรท้องถิ่น ควรมีหัวข้อ การอนุรักษ์พื้นที่ภาษาถิ่นอยู่ในแผนงานด้วย จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาจะพบในรูปแบบการเรียนการสอนในโรงเรียน การสร้างเครือข่าย การสร้างศูนย์เรียนรู้ด้านภาษา และการบรรจุในนโยบายของหน่วยงาน

ไทยทรงดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในไทยที่มีภูมิปัญญาด้านภาษาเป็นเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษซึ่งมีหลักแหล่งดั้งเดิมบริเวณเวียดนามและลาว เมื่ออพยพมาอยู่ไทยครั้งแรกได้อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี และต่อมาได้แยกย้ายไปอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เช่น นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี นครสวรรค์ ถึงอยู่ต่างถิ่น แต่การมีวัฒนธรรมเดียวกันทำให้จิตสำนึกของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ

ยังคงอยู่ ความผูกพันมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในหมู่ชาวไทยทรงดำในไทยเท่านั้น หากเกิดกับชาวไทยทรงดำที่อพยพไปอยู่ในประเทศอื่นด้วย เพราะการใช้ภาษาไทยดำเป็นภาษากลางในการสื่อสารจึงไม่มีอุปสรรคเรื่องความแตกต่างของภาษา (วิภาวัลย์ ปานทอง, 2551 : 2) ไทยทรงดำมีกระจายอยู่ทั่วโลกในเวียดนาม ไทย ลาว ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และทางตอนใต้ของจีนซึ่งเป็นดินแดนดั้งเดิมก่อนที่จะย้ายไปเวียดนาม ซึ่งยังคงมีการติดต่อเยี่ยมเยียนและเชื่อมโยงกันไม่ว่าจะอยู่ที่ใดเพราะใช้ภาษาเดียวกัน (Unchalee Singnoi Wongwattana, 2016 : 15) ไทยทรงดำตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นชุมชนหนึ่งที่อพยพจากจังหวัดเพชรบุรีมาตั้งถิ่นฐานที่ตำบลบ้านดอน ซึ่งประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 2,311 ครัวเรือน (เทศบาลตำบลบ้านดอน, 2558 : 10) ตำบลบ้านดอนมีชาวไทยทรงดำถึง 8 หมู่บ้านจากทั้งหมด 9 หมู่บ้าน จึงเป็นชุมชนที่วัฒนธรรมไทยทรงดำคงความเข้มข้นจนถึงทุกวันนี้ และสมาชิกได้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาด้านการพูดภาษาไทยดำ โดยเป็นภาษาถิ่นที่สำคัญในการสื่อสารระหว่างกัน แต่แทบจะไม่มีผู้เขียนภาษาไทยดำได้ ทางชุมชนได้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษาเขียนด้วยการเผยแพร่ และการถ่ายทอดได้แก่ การสอนเสริมภาษาไทยดำในโรงเรียน การใช้ภาษาไทยดำในป้ายโฆษณางานของชุมชน การจัดตั้งศูนย์ศึกษาไทยดำ(สุพรรณบุรี) เพื่อสอนภาษาไทยดำแก่ นักเรียน และผู้สนใจ การจัดทำกระเปาะคุณธรรมให้นักเรียนใช้โดยปักอักษรไทยดำเป็นสุภาษิตสอนให้ทำความดี แต่การดำเนินงานส่วนใหญ่ไม่ต่อเนื่องขึ้นอยู่กับงบประมาณและเงินอุดหนุนรวมทั้งผู้ดำเนินงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัคร สมาชิกชุมชนส่วนใหญ่มีความกังวลว่าภาวะวิกฤตทางภาษากำลังเกิดขึ้นกับภาษาไทยดำซึ่งสอดคล้องกับที่นายกสมาคมไทยดำ(ประเทศไทย) ได้แสดงความวิตกว่า “เยาวชนรุ่นหลังที่เป็นบุตรหลานของชาวไทยทรงดำจะอ่านเขียนและพูดภาษาไทยดำซึ่งเป็นภาษาดั้งเดิมของตัวเองไม่ได้ จะทำให้ไม่สามารถสืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม อันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้เลย เพราะเอกสารตำราต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษบันทึกไว้ ว่าด้วยเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นล้วนเป็นหนังสือที่จารึกด้วยอักษรไทยดำทั้งสิ้น” (สมาคมไทยดำประเทศไทย, มปป : 11)

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นสมาชิกชุมชนจึงต้องการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาที่ได้รับสืบทอดมาและต้องการเผยแพร่สู่สาธารณชนให้เห็นความงดงามของภาษาไทยดำ คณะผู้วิจัยและชุมชนได้ประชุมร่วมกันเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษาไทยดำ ซึ่งพบว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาในรูปแบบของการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยตัวอักษรยังไม่มีปรากฏ ดังนั้นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและเป็นการนำทุนวัฒนธรรมทางภาษามาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการนำลักษณะตัวอักษรไทยดำ พยัญชนะที่มีลักษณะที่น่าสนใจ มีความอ่อนช้อยของปลายเส้นอักษรมาออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างสินค้าชุมชน จะช่วยให้ภาษาเขียนของชาวไทยทรงดำเป็นที่รู้จักคุ้นเคยของสมาชิกชุมชนในวงกว้าง และเมื่อวางจำหน่ายจะทำให้คนทั่วไปรับรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านภาษาของชาวไทยทรงดำ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์มีหลักการที่สำคัญคือ สร้างจุดเด่นของการออกแบบด้วยรูปทรงของตัวอักษร โดยออกแบบตัวอักษรให้มีลักษณะตัดทอน เพื่อให้มีความเรียบง่ายและเป็นที่ยึดจำ และตกแต่งด้วยลวดลายเรขาคณิต ที่ปรากฏในลายผ้าปะ และตกแต่งด้วยลวดลายธรรมชาติที่ปรากฏในลายผ้าปัก ลวดลายเหล่านี้มี

ความหมายในเรื่องของความเชื่อความศรัทธา คติคำสอน และจุดเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การใช้สีที่ชาวไทยทรงดำนิยมใช้ ได้แก่ สีครามเข้มเกือบดำ สีฟ้าอ่อนเกือบขาว สีแดง สีเขียว สีเหลืองหรือส้ม ทุกสีแฝงไว้ด้วยคติความเชื่อเช่นเดียวกับผ้าปะและผ้าปัก (รุจิราภา งามสระคู และปณนยา พลวัน, 2561 : 178-179) วัสดุหลักที่เลือกสรรมาใช้ในการสร้างสินค้าชุมชนจึงเป็นงานฝีมือที่แสดงความสามารถเฉพาะตัวของชาวไทยทรงดำ และแสดงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ ประเภทของสินค้าชุมชนที่ออกแบบ ได้แก่ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย หมอนรูปตัวอักษรไทดำ พวงกุญแจรูปตัวอักษรไทดำ นาฬิกา กระเป๋าและเสื้อที่ตกแต่งด้วยตัวอักษรไทดำ ซึ่งเป็นสินค้าที่สามารถใช้ได้กับคนทุกระดับวัย ทุกอาชีพ มีความประณีตงดงาม มีคุณค่าเหมาะสมกับราคา และเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรม จึงเหมาะต่อการเป็นของฝาก ของสะสม สำหรับผู้ที่มีความชื่นชอบในงานประดิษฐ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยการให้ชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในงานวิจัย ทั้งนี้เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเพื่อให้เกิดการสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาต่อไป นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนห้าแห่งที่เคยทำงานวิจัยร่วมกัน ประกอบด้วยศูนย์ศึกษาไทดำ (สุพรรณบุรี) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ากึ่งกระตักบ้านยางลาว ศูนย์ฟื้นฟูวัฒนธรรมไตดำโบราณ โรงเรียนวัดกลางบ้านดอน และโรงเรียนวัดยางสว่างอารมณ์ เครื่องข่ายงานวิจัยทั้งห้าองค์กรนี้ต่างเป็นผู้นำทางความรู้ความคิดด้านวัฒนธรรมและสามารถถ่ายทอดความรู้ในการสร้างต้นแบบสินค้าชุมชนที่ออกแบบจากรูปแบบตัวอักษรไทดำด้วยหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ แก่ สมาชิกชุมชน และเยาวชนในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการสร้างงานแก่สมาชิกชุมชนและเพื่อปลูกจิตสำนึกสมาชิกชุมชนและเยาวชนให้ร่วมกันอนุรักษ์และเผยแพร่ภาษาไทยดำให้เป็นที่รู้จัก สินค้าที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมจึงเหมาะต่อการเป็นของฝาก ของสะสม สำหรับผู้ที่มีความชื่นชอบในงานประดิษฐ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อนำมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบสินค้าชุมชน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อสินค้าชุมชนที่ออกแบบจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมภาษาไทยคำ จำนวน 36 คน ดังนี้ 1) ผู้ครองมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้นำด้านวัฒนธรรม มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมภาษาไทยคำ มีความสามารถด้านการอ่าน และเขียนภาษาไทยคำ จำนวน 10 คน 2) กลุ่มเยาวชนหมู่ 1-9 ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 คน 3) สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1 คน 4) สมาชิกกลุ่มผู้ผลิต ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่กระตุกบ้านยางลาว และศูนย์ฟื้นฟูวัฒนธรรมไตดำโบราณ จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) 2. กลุ่มผู้บริโภคและผู้สนใจในผลิตภัณฑ์ ได้มาโดยการสุ่มแบบตามสะดวก (convenience sampling) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่ไม่แน่นอน ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่าง Cochran(1977 : 66) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 สูตรการคำนวณที่ใช้ในการศึกษา คือ

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{E^2}$$

$$E^2$$

แทนค่าได้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 495 คน

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แนวทางการสัมภาษณ์ 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม 3) การสนทนากลุ่ม 4) การบันทึกเสียงและภาพถ่าย 5) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิจัยในระหว่างเดือนมิถุนายน 2561 ถึง ธันวาคม 2562 โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบบรายบุคคลและรายกลุ่ม ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ประวัติการใช้ภาษาในการสื่อสารของคนในครอบครัว และในชุมชนไทยทรงดำนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แนวคิดและความเชื่อในเรื่องผีและพิธีกรรมที่เชื่อมโยงกับการใช้ภาษาและตัวอักษร วัฒนธรรมการใช้ภาษาเขียนของชาวไทยทรงดำมีคติความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีในการใช้ชีวิตประจำวัน หนังสือแบบเรียนภาษาไทยคำและภาพประกอบในเล่มมีความสำคัญต่อการฝึกอ่านและเขียนสำหรับเยาวชนและผู้สนใจ วิธีการใดที่เหมาะสมในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องภาษาพูดและภาษาเขียนของชุมชนไทยทรงดำสู่อนุชนรุ่นหลัง ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 1 ครั้ง ครั้งละประมาณ 45-60 นาที

3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมภาษาไทยคำ โดยการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชาวไทยทรงดำ ดังนี้ วันที่ 21 กรกฎาคม 2561 ร่วมงานกินเสนาในวันไหว้ผีบรรพบุรุษ (พิธีเสนาเรือน) วันที่ 4 พฤศจิกายน 2561 ร่วมกิจกรรมงานทอดกฐินของชาวไทยทรงดำ ณ วัดยางสว่างอารมณ์ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี วันที่ 10 มกราคม 2562 ลงพื้นที่ศึกษาวิธีการปักลายผ้า การ

ต่อลายผ้าตามแบบวัฒนธรรมไทยทรงดำ วันที่ 13 มีนาคม 2562 ร่วมงานอนุรักษ์ ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม สืบสานประเพณีไทยทรงดำ ประจำปี 2562 ณ ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ "ไตดำ" ประเทศไทย จังหวัดนครปฐม

3.3 การสนทนากลุ่ม เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมและนำเสนอให้ชุมชนตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้ ประเด็นที่ 1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการลงพื้นที่ ได้แก่ วัฒนธรรมการพูดและการเขียนในชีวิตประจำวัน รูปแบบของตัวอักษรไทดำ เรื่องเล่าต่างๆ ที่จัดบันทึกวัฒนธรรมการใช้ภาษา ประเด็นที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผู้วิจัยนำเสนอ ในด้านความสอดคล้องกับวัฒนธรรมการใช้ผ้าของชาวไทยทรงดำ สามารถแสดงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำอย่างเด่นชัดและสวยงาม

3.4 การออกแบบผลิตภัณฑ์ การศึกษาวิจัยนี้ได้เลือกใช้รูปแบบตัวอักษรไทดำจากแบบเรียนของสมาคมไทดำ (ประเทศไทย) ที่ใช้สอนในประเทศไทยเป็นหลักเพื่อใช้ในการนำมาออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาษาไทดำที่เลือกใช้นี้สามารถสื่อสารกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำทั่วโลก โดยมีแนวคิดในการออกแบบที่ร่วมสมัยเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และรับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านการออกแบบและด้านศิลปวัฒนธรรม โดยผู้เชี่ยวชาญทั้งสองสาขาเห็นชอบกับการออกแบบผลิตภัณฑ์

3.5 การสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ ผลิตภัณฑ์นาฬิกาตั้งโต๊ะ ผลิตภัณฑ์หมอน ผลิตภัณฑ์กระเป๋า ผลิตภัณฑ์เสื้อ โดยจำแนกความพึงพอใจของผู้บริโภคออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการออกแบบ ด้านราคา ด้านประโยชน์ใช้สอย นำข้อคำถามในแบบสอบถามทุกข้อไปดำเนินการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity Content) โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (item objective congruence : IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ประเมิน พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .66 -1 และจากการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับ เท่ากับ .811

3.6 การตรวจสอบข้อมูล ใช้ลักษณะสามเส้า (Triangulation) ด้วยการสัมภาษณ์คนต่างกลุ่มต่างสถานะในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าที่กระตุกบ้านยางลาว และศูนย์ฟื้นฟูวัฒนธรรมไตดำโบราณ และการตรวจสอบว่าข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation)

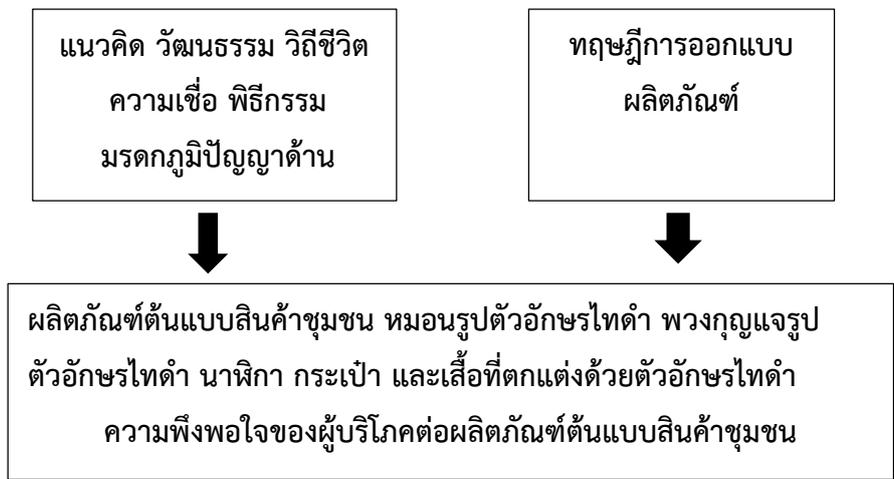
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการสร้างข้อสรุปย่อยของข้อมูลชุดต่างๆ ด้วยวิธีการหาความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยคำนึงถึงบริบทของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ทำการตรวจสอบว่าข้อมูลหมวดหมู่ใดยังไม่ครบและยังไม่ครอบคลุมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ

มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้

- ระดับ 4.51 – 5.00 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
- ระดับ 3.51 – 4.50 หมายถึง พึงพอใจมาก
- ระดับ 2.51 – 3.50 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- ระดับ 1.51 – 2.50 หมายถึง พึงพอใจน้อย
- ระดับ 1.00 – 1.50 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิด วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม และมรดกภูมิปัญญาด้านตัวอักษรไทดำ ซึ่งประกอบด้วยพยัญชนะหรือตัวอักษร 39 ตัว พยัญชนะมีลักษณะที่น่าสนใจ มีความอ่อนช้อยของปลายเส้นอักษร การออกแบบผลิตภัณฑ์มีหลักการที่สำคัญโดยยึดหลักการและแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ของ วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร (2548 : 170-190) มีการสร้างจุดเด่นของการออกแบบด้วยรูปทรงของตัวอักษร โดยออกแบบตัวอักษรให้มีลักษณะตัดทอน เพื่อให้มีความเรียบง่ายและเป็นที่จดจำ ตกแต่งด้วยลวดลายเรขาคณิตที่ปรากฏในลายผ้าปะ และตกแต่งด้วยลวดลายธรรมชาติที่ปรากฏในลายผ้าปัก ลวดลายเหล่านี้มีความหมายในเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธา คติคำสอน และจุดเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การใช้สีที่ชาวไทยทรงดำนิยมใช้ ได้แก่ สีครามเข้มเกือบดำ สีฟ้าอ่อนเกือบขาว สีแดง สีเขียว สีเหลืองหรือส้ม ทุกสีแฝงไว้ด้วยความเชื่อเช่นเดียวกับผ้าปะและผ้าปัก ทำให้ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนจากแนวคิดภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ ได้แก่ หมอนรูปตัวอักษรไทดำ พวงกุญแจรูปตัวอักษรไทดำ นาฬิกา กระเป๋า และเสื้อที่ตกแต่งด้วยตัวอักษร ดังแสดงในรูปที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

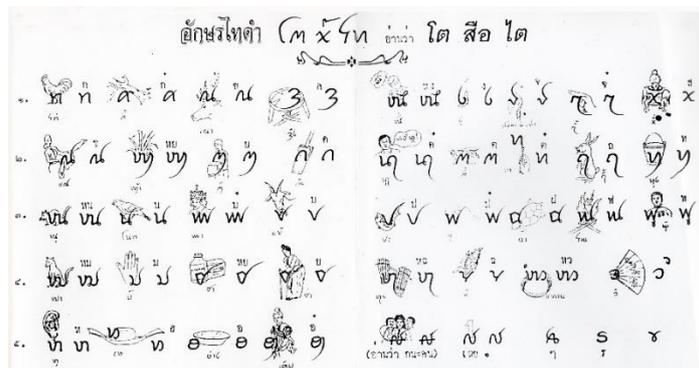
ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษามรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

1.1 ผลศึกษามรดกภูมิปัญญาการสื่อสารด้วยภาษาพูด การสื่อสารของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน วิทยุใหญ่ใช้ภาษาพูดไทดำสื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน แต่สำหรับกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่มีการใช้ภาษาไทยดำสื่อสารกันน้อยลงหรือไม่ใช้ภาษาไทดำกัน การสื่อสารระหว่างกลุ่มเพื่อนใช้ภาษาไทย เมื่อพูดภาษาไทดำในกลุ่มเพื่อนบางส่วนเกิดการล้อเลียนเรื่องสำเนียง อยากรู้ว่าพูดไทดำแต่ไม่มั่นใจในการออกเสียง ในหลายๆครอบครัวไม่ใช้ภาษาไทดำในการสนทนากับลูกหลาน

1.2 ผลศึกษามรดกภูมิปัญญาการสื่อสารด้วยภาษาเขียน ภาษาและอักษรไทดำเป็นวัฒนธรรมอันดีและเป็นความภาคภูมิใจอย่างหนึ่งของคนในชุมชนซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่แสดงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวไทยทรงดำ การใช้ภาษาและอักษรเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งทุกวันนี้ผู้ที่อ่านหนังสือภาษาไทยดำมีอยู่จำนวนน้อย เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมอันดีอาจสูญหายไปเนื่องจากบันทึกจดหมายเหตุต่างๆ ที่บรรพบุรุษได้จดบันทึกไว้ล้วนแต่เป็นหนังสือภาษาไทยดำ เช่น บันทึกด้านวัฒนธรรมประเพณีการเสนเรือน บันทึกวัฒนธรรมประเพณีการแต่งงาน บันทึกวัฒนธรรมประเพณีการฉาบฉวยด้วยช่องทาง การสืบทอดที่มีจำกัด ซึ่งมีให้อ่านน้อย การสืบทอดวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนเพราะกลุ่มผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมในชุมชนมีจำนวนน้อยลง รูปแบบอักษรไทดำที่พบตำบลบ้านดอนมีความแตกต่างกันออกไปตามช่วงอายุของผู้เขียน สังเกตได้จาก “ปี่ผีเรือน” เก็บไว้ทุกบ้าน สมุดจดรายชื่อของแต่ละครอบครัวที่มีการจดรายชื่อของบรรพบุรุษ สกุลเดียวกันที่ตายไปแล้วด้วยภาษาไทยดำ และในสมุดเกิดการเปลี่ยนแปลงภาษาที่จดรายชื่อมาเป็นภาษาไทยในรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน การจดบันทึกตำราของปราชญ์ชาวบ้าน หมอเสนาที่มีการถ่ายทอดเรื่องบทสวดคาถาให้ลูกศิษย์ การจัดพิธีเสนเรือนเป็นพิธีกรรมที่สำคัญเพื่อเซ่นไหว้ผีเรือนโดยนับวันครบรอบการจัดงานจากปฏิทินของชาวไทยทรงดำ กลุ่มอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมจากสมาคมไทดำ (ประเทศ) เพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดการอ่าน การเขียนให้แก่เยาวชนและผู้สนใจ ใช้คู่มือการเรียนการสอนจากสมาคมไทดำลักษณะรูปแบบอักษรที่ใช้เขียนของกลุ่มอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมมามีความแตกต่างจากกลุ่มของปราชญ์ชาวบ้าน แต่ ๓ ๕ ๖ อักษรยังคงความมีเอกลักษณ์ไทดำ คือ อักษรไทดำมีความอ่อนช้อยสวยงาม มีการสะบัดปลายเส้นคล้ายเปลวไฟ แสดงความเป็นอัตลักษณ์ อักษรไทดำ ประกอบด้วยพยัญชนะ 39 รูป สระ 16 รูป และวรรณยุกต์ 5 รูป และแบบเรียนภาษาไทยดำที่ใช้สอนยังมีภาพลายเส้นประกอบพยัญชนะครบทั้ง 39 ตัว เพื่อสื่อความหมายให้เกิดภาพจดจำในการท่องจำที่ง่ายต่อการอ่านการเขียน ภาพลายเส้นที่ใช้ประกอบการท่องจำพยัญชนะต่างๆ เช่น ภาพคน สัตว์ สิ่งของ กริยาท่าทาง สื่อถึงวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำซึ่งภาพประกอบสามารถสื่อได้ถึงการออกเสียงที่สัมพันธ์กับพยัญชนะไทดำ

ในโรงเรียนไม่มีการเรียนการสอนภาษาไทยคำ เนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุน และแนวทางการกระตุ้น
ชุมชนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภาษา คือ การพยายามสอดแทรกภาษาไทยคำเข้าไปในป้าย
ประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ หรือ กิจกรรมต่างๆในชุมชนโดยศูนย์ศึกษาไทยคำ สุพรรณบุรี ทำหน้าที่หลักใน
การให้ข้อมูลด้านการอ่านการเขียนข้อความ และให้ความรู้แก่ผู้สนใจ

รูปที่ 2 อักษรไทยคำ

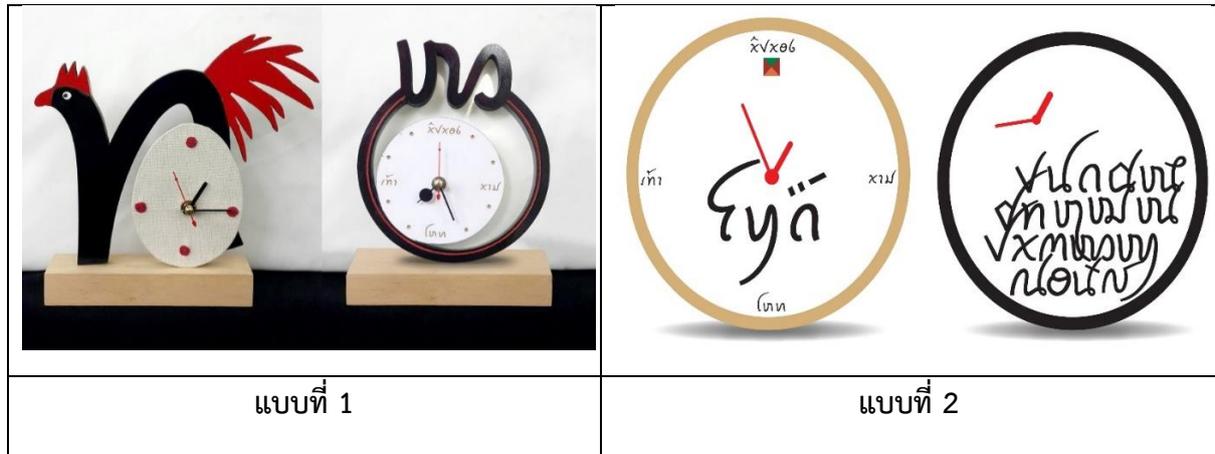
2. ผลการศึกษามรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทยคำ เพื่อนำไปออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์
ต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทยคำ ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์
ได้แก่ พวงกุญแจรูปตัวอักษรไทยคำ นาฬิกาตัวอักษรไทยคำ หมอนตัวอักษรไทยคำ กระเป๋าและเสื้อที่ตกแต่งด้วย
ตัวอักษรไทยคำ ดังภาพที่ 3,4,5,6,7 เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปร่าง รูปทรงลักษณะลายเส้นของตัวอักษร ในการ
ออกแบบนี้ได้นำพญานาค สระ มาประกอบเป็นคำว่า “ไทยคำบ้านดอน” ซึ่งหมายถึง ชาวไทยทรงดำ ตำบล
บ้านดอน อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่ที่ได้ทำวิจัยและที่สำคัญอย่างยิ่งคือการสร้างความภาคภูมิใจ
ให้แก่คนไทยทรงดำในท้องถิ่น และนำตัวอักษรคำว่า “ไทยคำ” มาตกแต่งลวดลายบนกระเป๋า มีรูปแบบผลิตภัณฑ์
ดังนี้

2.1 ผลิตภัณฑ์พวงกุญแจรูปตัวอักษรไทยคำ แนวคิดของการออกแบบ นำตัวอักษรไทยคำผสมผสาน
กับความเชื่อเรื่องงูที่แฝงไว้ซึ่งความหมาย โดยการนำเสนอรูปร่างรูปทรงของอักษรไทยคำที่มีลักษณะ
ลายเส้นพลิ้วไหว สะบัดปลายเส้นคล้ายเปลวไฟ อักษรไทยคำมี 39 รูป นำมาตกแต่งร้อยรวมร่วมกับพู่สีที่เป็น
เอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำที่ประกอบด้วยห้าสีหลัก คือ สีดำ สีแดง สีเขียว สีขาว และสีเหลืองอมส้มแต่ละสี
แฝงไว้ซึ่งความหมาย สีแดง หมายถึง ความรัก ความผูกพันธ์ สีขาว หมายถึง เป็นจิตวิญญาณ สีเขียวหมายถึง
ความเจริญรุ่งเรือง สีเหลืองอมส้ม หมายถึง ความเข้มแข็ง สีดำหมายถึง จิตสำนึกของคน ในการออกแบบได้ลด
ความเข้มข้นของเนื้อสี โดยใส่สีขาวผสมเข้าไปเพื่อให้ได้ชุดสีพาสเทล (Pastel Color) เพื่อให้ความรู้สึกร่มรื่น
อ่อนหวาน ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 ผลิตภัณฑ์พวงกุญแจรูปตัวอักษรไทดำ

2.2 ผลิตภัณฑ์นาฬิกาตัวอักษรไทดำ แนวคิดการออกแบบโดยการนำตัวอักษรไทดำมาจากแบบเรียนภาษาไทยดำที่มีภาพประกอบลายเส้นใช้สำหรับการท่องจำพยัญชนะ 39 รูป ภาพประกอบลายเส้นเป็นการนำธรรมชาติใกล้ตัวมาสรรสร้างลวดลายที่สื่อถึงวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ เช่น ภาพคน สัตว์ สิ่งของ รวมถึงการทำทาง ผู้วิจัยได้พยายามทำการเชื่อมโยงระหว่างภาพประกอบและตัวอักษรไทดำให้สอดคล้องกัน สื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในอดีตสร้างความแปลกใหม่สร้างให้แก่ผู้พบเห็น นำรูปร่างของอักษรไทดำ รูปร่างเรขาคณิตมาออกแบบเป็นนาฬิกา แทนค่าตัวเลขด้วยจุดบอกตำแหน่งเวลา หรือใช้ตัวอักษรไทดำบอกช่วงของเวลาเนื่องจากไทยทรงดำมีตัวเลขเพียงตัวเดียวคือเลขหนึ่ง ๗ ในงานวิจัยนี้ได้เลือกนำรูปทรงของ กอ-โก้ มาเจาะฉลุตกแต่งสีเส้นใส่ตัวอักษรแสดงตัวเลขบนหน้าปัดนาฬิกา สะกตคำว่า สาม หก เก้า และสิบสองแทนการใส่ตัวเลขเพราะภาษาไทยดำไม่มีเลขนับจำนวนมีเพียงแค่เลขหนึ่งแล้วนำมาประกอบขึ้นเป็นนาฬิกาเพื่อใช้ดูเวลาและยังสามารถนำมาใช้เป็นของตกแต่งบ้านได้ ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 ผลิตภัณฑ์นาฬิกาตัวอักษรสีดำ

2.3 ผลิตภัณฑ์หมอนตัวอักษรสีดำ แนวคิดการออกแบบหมอนโดยนำลักษณะของที่นอนหรือ “เมาะ” ของชาวไทยทรงดำที่เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตอีกอย่างหนึ่งใช้เพื่อการพักผ่อนนอนหลับ การออกแบบหมอนโดยเน้นการนำรูปร่างของตัวอักษรไทดำมาใช้เป็นโครงสร้างหลัก “ **ยุด้จันไดอ** ” และสร้างจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ด้วยสีและลวดลายด้านข้างโดยการเย็บ “ บั้นจ้าย ” การนำบั้นจ้ายเย็บรอบตัวอักษรแสดงถึงเอกลักษณ์และแฝงไว้ด้วยความหมายความเป็นตัวตนและกลิ่นอายของชาติพันธุ์ไทยทรงดำอย่างชัดเจน ผู้บริโภคสามารถใช้สำหรับการหนุนนอน การกอด หรือการนำมาใช้ตกแต่งบ้านได้ ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 ผลิตภัณฑ์หมอนตัวอักษรสีดำ

2.4 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าตกแต่งด้วยตัวอักษรไทดำ ออกแบบโดยการนำแนวคิดจาก “ ย่าม ” เป็นถุงผ้าที่ชายไทยทรงดำใส่ของใช้ส่วนตัวตอนออกนอกบ้าน “ ผ้าเปียวหรือผ้าฮ้างนม ” เป็นผ้าเอนกประสงค์ของหญิงไทยทรงดำ ทอจากฝ้ายหรือผ้าไหมสีครามเข้มแล้วนำมาปักเป็นลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ “ ผ้าทอลายแดงโม ” เป็นชิ้นหรือผ้าถุงของหญิงไทยทรงดำมีสีครามเข้มจนเกือบดำ “ เสื้อฮี ” เป็นเสื้อ

ที่แฝงความเชื่อในพิธีกรรม สามารถสวมใส่ได้สองด้าน ผู้วิจัยได้นำเอาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์และเทคนิควิธีการที่มีความพิเศษของผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม ที่แฝงไว้ซึ่งความหมายนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการออกแบบกระเป๋า คือนำตัวอักษรไทดำ “ไทดำบ้านดอน” และ “ไทดำ” โดยใช้เทคนิควิธีการปัก และบางส่วนใช้ตัวอักษรมาออกแบบเป็นลายผ้าด้วยเทคนิคการสกรีน นำลายดอกเปียวเรขาคณิตมาปัก ลายดอกผ้าปะ ผ้าทอลายแตงโมมาใช้ ตกแต่งกระเป๋า แนวคิดของเสื้อฮิซายและหญิงที่ถูกออกแบบให้สวมใส่ได้ทั้ง 2 ด้าน ด้านนอกจะมีลวดลายเล็กน้อย ส่วนด้านในจะมีลวดลายสวยงาม และออกแบบตัดเย็บกระเป๋าที่มีความร่วมสมัยใช้ได้ทั้งชายและหญิง ดังรูปที่ 6

รูปที่ 6 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าทดแต่งด้วยตัวอักษรไทดำ

2.5 ผลิตภัณฑ์เสื้อตกแต่งด้วยตัวอักษรไทดำ การออกแบบโดยการนำแนวคิดจาก “ลายดอกผ้าปะ” การปะผ้าเกิดจากแนวคิดที่ต้องการให้เครื่องแต่งกายและเครื่องใช้มีความสวยงาม จึงนำผ้ามาเย็บติดกันเป็นดอกด้วยลวดลายที่สร้างสรรค์ขึ้นมา จากนั้นนำมาประดับบนเครื่องแต่งกายประเภทเสื้อ และประดับบนเครื่องใช้ “เสื้อก้อม” ชาวไทยทรงดำนิยมแต่งกายด้วยผ้าสีคราม เข้มเกือบดำ เสื้อผ้าเกือบทั้งหมดไม่มีลวดลาย ยกเว้นเสื้อฮิ เรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายของไทยทรงดำสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน เสื้อก้อม คือ เสื้อที่สวมใส่ได้ในทุกโอกาสมีทั้งของผู้ชายและผู้หญิง จุดเด่น คือ ติดกระดุมหน้ามีความถี่ 11-19 เม็ด ผู้วิจัยได้ออกแบบ โดยนำตัวอักษรไทดำ “ไทดำบ้านดอน” หมายถึงชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน นำภาพประกอบลายเส้นพยัญชนะอักษรไทดำมาใช้ในการตกแต่ง นำจุดเด่นของเสื้อก้อม คือ

ติดกระดุมหน้า กระดุมเม็ดผักบุ้งมีรูปทรงคล้ายดอกบัวตูมมีลวดลายเป็นกลีบบัว นำผ้าปะ คือ ลายดอกแปดมาใช้ในการตกแต่งที่แฝงความเชื่อทางศาสนาโดยเชื่อว่า ถ้าผู้ใดใช้เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มลายนี้จะได้รับการดูแลจากแกนทั้ง 8 องค์ เมื่อเสียชีวิตลงวิญญาณของผู้ตายจะได้รับความคุ้มครองจากแกน และตกแต่งด้วยตัวอักษรไทดำเป็นคำสั้นๆ กะทัดรัด หรือคำที่ใช้ตามเทศกาลนิยมใช้พูดกัน หรือเป็นคำติดปากของคนในชุมชนนำมาแสดงเป็นตัวอักษรไทดำบนเสื้อ ผลิตเป็นเสื้อยืดคอกกลมสกรีนลวดลายลงบนเสื้อทั้งหน้าและด้านหลัง ดังรูปที่ 7

รูปที่ 7 ผลิตภัณฑ์เสื้อตกแต่งด้วยตัวอักษรไทดำ

ตราสัญลักษณ์สินค้า

ตราสัญลักษณ์สินค้านำลายดอกเป็ยว ลายดอกแปด และตัวอักษรไทดำมาใช้เป็นองค์ประกอบหลักในการออกแบบ ใช้ทำตราประทับแบบ Hot Stamp ประทับบนป้ายผ้าสินค้าเพื่อติดบนผลิตภัณฑ์ และฉลากสินค้า ดังรูปที่ 8

รูปที่ 8 ตราสัญลักษณ์สินค้า

ภาพจำลองผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ ดังรูปที่ 9

รูปที่ 9 จำลองภาพผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อสินค้าชุมชนที่ออกแบบจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชน

ผลิตภัณฑ์	ความพึงพอใจ (n = 495)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ประเภทผลิตภัณฑ์เสื้อ แบบที่ 1	4.16	.56	มาก
ประเภทผลิตภัณฑ์เสื้อ แบบที่ 2	4.28	.63	มาก
ประเภทผลิตภัณฑ์นาฬิกา แบบที่ 1	4.21	.63	มาก
ประเภทผลิตภัณฑ์นาฬิกา แบบที่ 2	4.00	.68	มาก
ประเภทผลิตภัณฑ์หมอน แบบที่ 1	4.10	.68	มาก
ประเภทผลิตภัณฑ์หมอน แบบที่ 2	4.04	.74	มาก
ประเภทผลิตภัณฑ์กระเป๋า แบบที่ 1	4.16	.70	มาก
ประเภทผลิตภัณฑ์กระเป๋า แบบที่ 2	4.16	.69	มาก
ประเภทผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ แบบที่ 1	3.95	.81	มาก

ประเภทผลิตภัณฑ์พวงกุญแจ แบบที่ 2	4.01	.75	มาก
----------------------------------	------	-----	-----

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำโดยภาพรวม จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ 10 รูปแบบ พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจโดยภาพรวมในผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษามรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ พบว่า ชาวไทยทรงดำตำบลบ้านดอน อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตนยังคงใช้ภาษาไทดำในการสนทนาสื่อสารระหว่างกันทั่วไปในชีวิตประจำวันในกลุ่มผู้ใหญ่ไปถึงผู้สูงอายุ แต่สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่การใช้ภาษาไทดำในการสนทนาสื่อสารกันน้อยลงหรืออาจไม่ใช้เลยโดยใช้ภาษาไทยภาคกลางสื่อสารกันระหว่างกลุ่มเพื่อน การเปลี่ยนแปลงสังคมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมของชาวชุมชนและเยาวชนรุ่นใหม่ การสืบทอดวัฒนธรรมทางด้านภาษา ครอบครัวถือเป็นจุดเริ่มต้น โรงเรียนและหน่วยงานในพื้นที่ต้องสนับสนุนส่งเสริมเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้เกิดความภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเอง มีความกล้าในการพูดภาษาของตนเองมากยิ่งขึ้น ไม่อายที่จะบอกว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด ส่วนทางด้านวัฒนธรรมประเพณีการใช้ภาษาไทดำในการประกอบพิธีกรรมยังคงเข้มแข็งเพราะความเชื่อเรื่องพิธีกรรมที่ต้องปฏิบัติกันต่ออย่างเคร่งครัดซึ่งจะมีผลสะท้อนให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุขเกิดความเป็นสิริมงคล สอดคล้องกับ กุมารี ลาภาภรณ์ และศิริเพ็ญ อังสิทธิพูนพร (2560 : 5-6) การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยชุมชนเจ้าของภาษา เป็นเจ้าของโครงการวิจัย มีบทบาทเป็นนักวิจัยท้องถิ่นมุ่งเน้นการแก้ปัญหาหรือการฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ด้วยตนเอง โดยมีลักษณะการฟื้นฟูภาษาฯ ในหลายรูปแบบ เช่น การพัฒนาระบบเขียน การสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่น การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านระบบโรงเรียน และสอดคล้องกับ Natthida Chakshuraksha (2003 : 142) พบว่า ปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงภาษา เช่น การแต่งงานนอกกลุ่มชาติพันธุ์ การได้รับการศึกษาในชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนและสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะวิทยุและโทรทัศน์ที่มีอยู่แพร่หลายในชุมชน โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาการเรียนรู้นักหนังสือภาษาไทดำซึ่งเป็นภาษาแม่ และให้มีการเรียนการสอนในภาษาแม่ในโรงเรียนเพื่อจะได้ดำรงภาษาไทดำไว้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้ที่อ่านหนังสือภาษาไทดำมีอยู่จำนวนน้อย การสืบทอดวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนเพราะกลุ่มผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมในชุมชนมีจำนวนน้อยลง ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทดำในตำบลบ้านดอน คือ กลุ่มอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมจากสมาคมไทดำ (ประเทศไทย) ใช้แบบเรียนจากสมาคมไทดำ หมอเสนอเรียนจากญาติ ลักษณะรูปแบบของตัวอักษรก็แตกต่างกัน รูปแบบอักษรไทดำที่พบในตำบลบ้านดอนมีความแตกต่างกันออกไปตามช่วงอายุของผู้เขียน สังเกตได้จาก “ปี่ผีเรือน” สมุดจดบัญชีรายชื่อผีเรือนที่เป็นบรรพบุรุษสกุลเดียวกัน จากต้นตระกูลใช้ภาษาไทดำในการบันทึกมาถึงรุ่น

ลูกหลานเปลี่ยนเป็นภาษาไทย รูปร่างลักษณะอักษรยังคงความมีเอกลักษณ์ไทดำ คือ อักษรไทดำมีความอ่อนช้อยสวยงาม มีการสลับปลายเส้นอักษรไทดำที่ประกอบด้วย พยัญชนะ 39 รูป สระ 16 รูป และวรรณยุกต์ 5 รูป และแบบเรียนภาษาไทยที่ใช้สอนยังมีภาพลายเส้นประกอบพยัญชนะครบทั้ง 39 ตัว เพื่อสื่อความหมายให้เกิดภาพจดจำในการท่องจำที่ง่ายต่อการอ่าน

2. การนำมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำมาออกแบบสินค้าชุมชน ผู้วิจัยได้นำรูปแบบอักษรไทดำมาเป็นองค์ประกอบหลักในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชน โดยมีแนวคิดในการออกแบบที่ร่วมสมัยเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ พวงกุญแจรูปตัวอักษรไทดำ นาฬิกาตัวอักษรไทดำ หมอนตัวอักษรไทดำ กระเป๋าและเสื้อที่ตกแต่งด้วยตัวอักษรไทดำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปร่าง รูปทรง ลักษณะลายเส้นของตัวอักษร ในการออกแบบนี้ได้นำพยัญชนะ สระ มาประกอบเป็นคำว่า “ไทดำบ้านดอน” ซึ่งหมายถึง ชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่ที่ได้ทำวิจัยและที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนไทยทรงดำในท้องถิ่น และนำตัวอักษรคำว่า “ไทดำ” มาตกแต่ง ลวดลายบนกระเป๋า มีหลักในการนำรูปแบบตัวอักษรมาออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังนี้ 1) การนำรูปทรงของตัวอักษรไทดำที่มีลักษณะการสลับปลายเส้นอักษร ลายเส้นที่พริ้วไหวผสมกับพูสีหลักห้าสีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ นำมาออกแบบผลิตภัณฑ์พวงกุญแจรูปตัวอักษรไทดำ 2) การนำตัวอักษรไทดำที่มีภาพประกอบลายเส้นใช้สำหรับการท่องจำพยัญชนะ 39 รูป เลื่อนำรูปทรงของ กอ-โก้ มาเจาะฉลุตกแต่ง สีสนัใส่ตัวอักษรแสดงตัวเลขบนหน้าปัดผลิตภัณฑ์นาฬิกาตัวอักษรไทดำ 3) นำตัวอักษรไทดำมาใช้เป็นโครงสร้างของผลิตภัณฑ์หมอน ใช้สีดำเป็นหลักตกแต่งลวดลายด้านข้างโดยการนำผ้าสามเหลี่ยมสีที่เป็นเอกลักษณ์และแฝงไว้ด้วยความหมายทุกสีของชาวไทยทรงดำ 4) นำตัวอักษรไทดำ “ไทดำบ้านดอน” และ “ไทดำ” มาตกแต่งผลิตภัณฑ์กระเป๋า โดยใช้เทคนิควิธีการปัก และเทคนิคการสกรีน และตกแต่งร่วมกับลายดอกเป็ยวเรขาชนิด ลายดอกผ้าปะ ผ้าทอลายแตงโม และแนวคิดเสื้อฮี 5) นำภาพประกอบลายเส้นพยัญชนะอักษรไทดำมาใช้ในการตกแต่งผลิตภัณฑ์เสื้อ ร่วมกับดอกผ้าปะลายดอกแปด ผลิตเป็นเสื้อยืดคอกกลมสกรีน ลวดลายลงบนเสื้อทั้งหน้าและด้านหลัง สอดคล้องกับการศึกษาของจิวรรณ จันพลา และคณะ (2559 : 88-92) ได้มีการนำแนวคิดในการออกแบบที่ร่วมสมัยเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ที่มีเอกลักษณ์ในการใช้ผ้าสีดำในการนุ่งห่มทั้งในชีวิตประจำวันและในการประกอบพิธีกรรม โดยลวดลายของผ้าทอไทยทรงดำที่ปรากฏบนผืนผ้าสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความผูกพัน ตลอดจนความเป็นมาของวัฒนธรรม หรือเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิต มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อต้นแบบสินค้าชุมชน พบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำโดยภาพรวมทุกประเภท อยู่ใน

ระดับมาก แสดงว่า ผลลัพธ์ต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำ มีความสวยงาม ความทันสมัย น่าใช้เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจผู้บริโภค สนองตอบการใช้งานได้ตามที่ออกแบบไว้ สอดคล้องกับ จูรีวรรณ จันทลา และคณะ (2559 : 95) การสร้างสินค้าให้ดึงดูดใจผู้บริโภค โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ใช้สอย (Function) ซึ่งต้องพิจารณาทั้งในส่วนของประโยชน์ใช้สอยด้านจิตใจ (Psychological Function) โดยการทำให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดความพึงพอใจหรือถูกใจ เช่น การมีลวดลายสีสันทันทีสะดุดตาน่าสนใจ มีมูลค่ามากกว่าราคาที่ตั้งไว้และดูดีมีระดับ เป็นสัญลักษณ์แสดงภาพพจน์ของควมมีฐานะ และประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ (Practical Function) ซึ่งเป็นประโยชน์ใช้สอยโดยตรงต่อผู้ใช้สามารถจับต้องใช้งานได้ตามที่กำหนดไว้อีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงคือ การคงเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายและสีสันทันที ตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำ อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำที่ประกอบด้วย 5 สีหลัก คือ สีดำ สีแดง สีเขียว สีขาว และสีเหลืองอมส้ม และลายดอกมะลิ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

เนื่องจากปัจจุบันทุนวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำแม้อยู่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตชุมชนในการสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่หากไม่มีการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่องจริงจังแล้ว โอกาสที่ทุนวัฒนธรรมจะไม่ปรากฏในวิถีชีวิตหรือการดำรงชีพปกติทั่วไป แต่จะพบบ้างในงานประเพณีพิธีกรรมเท่านั้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1.1 ควรมีการส่งเสริมองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยดำ ให้แก่กลุ่มเยาวชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาให้เกิดความรักและห่วงแหนภูมิปัญญาของตน โดยจัดทำสื่อเรียนรู้รูปแบบต่างๆ

1.2 ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟู ภาษาและวัฒนธรรมของตนเองในรูปแบบต่างๆ จะก่อให้เกิดการตื่นตัวในการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างกว้างขวาง

1.3 ควรนำกิจกรรมการฟื้นฟู ภาษาและวัฒนธรรมของตนเองในรูปแบบต่างๆ ไปบรรจุในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในพื้นที่ตำบลบ้านดอนและตำบลใกล้เคียง

1.4 จากผลความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลลัพธ์ต้นแบบสินค้าชุมชนจากมรดกภูมิปัญญาด้านรูปแบบตัวอักษรไทดำโดยภาพรวมทุกประเภทอยู่ในระดับมาก ควรสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำต้นแบบสินค้าชุมชนไปผลิตเพื่อทดลองขายต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนางานหัตถกรรมทอผ้าโดยใช้ตัวอักษรไทดำมาออกแบบลวดลายและส่งเสริมให้มีการจัดการองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ ภายใต้บริบททางวัฒนธรรม

2.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์เชื่อมโยงกับการส่งเสริมภาษาไทยในรูปแบบต่างๆ ให้เป็นมาตรฐาน ใช้ระบบ E-Commerce เพิ่มศักยภาพสินค้าและส่งเสริมการตลาด ทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ในการขยายตลาด

2.3 ควรมีการศึกษาให้ครอบคลุมถึงความคุ้มค่าของผลิตภัณฑ์และสำรวจความต้องการซื้อของผู้บริโภคด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ ภายใต้บริบททางวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กุมารี ลาภอารณ์ และศิริเพ็ญ อั้งสิทธิพนพร. (2560). การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาคนสี่กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสกลนคร. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*. 35 (2),1-26.
- จุรีวรรณ จันทลา วลี สงสูงค์ เพ็ญสินี กิจคำ และสุริรัตน์ วงศ์สมิง. (2559). การพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทาง เศรษฐกิจสร้างสรรค์ .*Veridian E Journal* ๑ *สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 9 (2),82-98.
- เทศบาลตำบลบ้านดอน.(2558). ประวัติความเป็นมา สภาพและข้อมูลพื้นฐาน. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2560. แหล่งที่มา: <https://www.bandon.go.th/>.
- พระมหาธนกร กิตติปัญญา (สร้อยศรี). (2561). *รายงานการวิจัย การอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทยหล่มของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์.
- มยุรี ถาวรพัฒน์. (2557). การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์เลอเวือะ (ละว้า) บ้านป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *กระแสวิวัฒนาการ*. 15 (28), 59-66.
- รุจิราภา งามสระคู และ ปุณยภา พลวัน.(2561). องค์ความรู้และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าพื้นเมืองไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*. 6 (1), 176 – 187.
- วิลาวัลย์ ปานทอง.(2551). *รายงานการวิจัย ภาษาและวัฒนธรรมไทยทรงดำ*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). i.d. story: Theory and Concept of Design หลักการและแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์.กรุงเทพมหานคร: แอ๊ปป่า พรินท์ติ้ง กรุ๊ป .
- สมาคมไทดำ (ประเทศไทย).(มปป). *แบบเรียนเร็ว.เพชรบุรี*.

- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. 3rd Edition, John Wiley & Sons, New York.
- Natthida Chakshuraksha. (2003). *Language Maintenance and shift in Tai Language: A case study of Black Tai at Nongkhe village*, Thailand. M.A. Thesis, Mahidol University.
- Suwilai Premsrirat. (2007). *Endangered languages of Thailand*. International Journal of The Sociology of language, (186), 75-93.
- Unchalee Singnoi Wongwattana. (2016). language situation of the Tai Dam ethnic group in The lower northern part of Thailand and an approach in building cooperation with the communities in language maintenance. Mekong-Salween Civilization Studies Journal. 7 (2),13-42.